

»kreativna klasa« koja proizvodi znanje uključujući različite dionike.

S primjerenom teorijskom i empirijskom evidencijom konferencija je uputila na dodatna razmišljanja o otvorenosti EU-a novom konceptu vladavine koji se više oslanja na organizacije civilnog društva. Sudionicima konferencije iz novih članica EU-a i iz zemalja koje se nalaze u procesu pristupanja često se teško razumljivom činila kompleksnost procesa donošenja odluka u institucijama EU-a.

Prema mišljenjima sudionika konferencije uključenih u empirijska istraživanja glede uloge civilnog društva u višerazinskoj vladavini EU-a, civilno je društvo postalo ideologijom. Civilno društvo i njegovi lideri sveprisutni su. Međutim, civilno društvo ne proizvodi ideologiju koja bi bila korisna u ostvarivanju misija sve poduzetnijih organizacija civilnog društva.

Inženjerstvo glede razvoja civilnog društva sve je više zaokupljeno raspravama o mogućnosti povećane participacije, osposobljavanja organizacija te njihovog konkretnog utjecaja na različite procese u društvu. Predavanje tema o civilnom društvu u visokoškolskoj nastavi čini se važnim doprinosom na takvim nastojanjima.

Najavljeno je objavljivanje više publikacija kao rezultat rada na ovom projektu koje bi mogle pomoći u boljem razumijevanju praktičnih izazova koncepta dobre vladavine, modela otvorene koordinacije te u tom kontekstu značajnije uloge organizacija civilnog društva.

Na kraju, ova je konferencija bila dobro organizirana i zasigurno su sudionici otišli s novim idejama koje bi trebalo empirijski provjeriti te potom utkati u teorijski okvir primjeren post-modernom društvu.

Gojko Bežovan

CERANEO KONFERENCIJA: IZAZOVI RAZVOJA KOMBINIRANE SOCIJALNE POLITIKE U HRVATSKOJ

Opatija, 11.–13. listopada 2007.

Od 11. do 13. listopada 2007. u Opatiji je održana konferencija pod nazivom »Izazovi razvoja kombinirane socijalne politike u Hrvatskoj«. Konferenciju je organizirao Centar za razvoj neprofitnih organizacija – CERANEO, uz potporu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva te Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu.

Jedan od aktualnih projekata CERANEO-a bavi se razvojem kombinirane socijalne politike, s naglaskom na razvoj civilnog društva te decentralizacije i deetatizacije sustava socijalne politike. Konferencija u Opatiji bila je jedna od aktivnosti u sklopu tog projekta te prilika za prezentaciju dosadašnjih rezultata istraživanja. Također, konferencija je bila prilika za susret i suradnju predstavnika različitih sektora. Ukupno je sudjelovalo 170 predstavnika gradova, županija, centara za socijalnu skrb, ustanova, udruga, predstavnika profitnog sektora te drugih relevantnih stručnjaka.

Prvi dan konferencije otvoren je prezentacijom Gojka Bežovana iz CERANEO-a »Izazovi razvoja kombinirane socijalne politike u Hrvatskoj – rezultati istraživanja«. U predavanju se osvrnulo na karakteristike razvoja modela kombinirane socijalne politike u Hrvatskoj te je dan pregled relevantnog zakonodavnog i *policy* okvira te institucionalne i financijske potpore razvoju kombinirane socijalne politike. Predstavljene su rezultati provedene ankete, poslana županijama, gradovima, centrima za socijalnu skrb, ustanovama i udrugama, a koji su omogućili identifikaciju jakosti i slabosti kombinirane socijalne politike u Hrvatskoj. Kao jake strane tog modela navedeni

su, između ostalog, primjeri dobre prakse razvoja kombinirane socijalne politike te pozitivan utjecaj programa EU-a u razvoju tog modela kao i sve izdašnije financijske potpore. Također, očekuje se da će sve veća informiranost i stručnost različitih dionika te razvoj socijalnog poduzetništva i javno-privatnog partnerstva poduprijeti razvoj kombinirane socijalne politike. Nasuprot tomu, kao slabosti modela navode se nepovoljno nasljeđe i centraliziranost, slaba uključenost različitih dionika u proces donošenja i provedbe relevantnih zakona i politika te općenito nedovoljna izgrađenost institucionalnog i *policy* okvira.

Rasprava koja je uslijedila otvorila je neka zanimljiva pitanja, među kojima je i pitanje uloge civilnog društva u odnosu prema ostalim sektorima te općenito pitanje odnosa snaga i pozicioniranja različitih sektora unutar »socijalnog trokuta«.

Siniša Zrinščak s Pravnog fakulteta u Zagrebu održao je predavanje na temu »Kombinirana socijalna politika i europski proces socijalnog uključivanja«. Na početku predavanja dan je kronološki prikaz razvoja socijalne politike Europske unije, tj. europskog socijalnog modela. Aktualan izazov Uniji jest pitanje na koji način zadržati potrebnu razinu socijalne zaštite, a istovremeno je uskladiti s europskom politikom zapošljavanja. Vezano uz europsku strategiju zapošljavanja, govorilo se o modelu otvorene koordinacije u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti te uz nju vezan instrument, takozvani JIM (Zajednički memorandum o uključivanju). Hrvatska je u ožujku 2007. potpisala Zajednički memorandum o uključivanju i na taj se način uključila se u aktivnosti Europske unije u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Kao pozitivno iskustvo istaknuto je kako je rad na memorandumu bio temeljen na širokom konzultacijskom procesu i uključenosti različitih dionika u njegovu izradu. Također, sam memorandum omogućio je veću javnu

prepoznatljivost socijalne uključenosti kao teme. Bez obzira na rečeno, iskazane su i određene slabosti tog iskustva: kao problem istaknut je nedostatak pokazatelja, dok je velik broj dionika predstavljao poteškoće za njihovu koordinaciju i kvalitetnu suradnju. Osim toga, donošenje memoranduma nerazdvojivo je od političkog procesa te značaj tog dokumenta uvelike ovisi o političkoj volji i sustavu prioriteta.

Uslijedilo je predavanje Vlade Puljiza s Pravnog fakulteta u Zagrebu pod nazivom »Europska strategija socijalne kohezije«. Vijeće Europe, kao najstarija europska organizacija, ima za osnovnu zadaću promicanje ljudskih prava, vladavine prava i demokracije te putem svojih strateških dokumenata utječe na demokratski i socijalni razvoj europskih država. S obzirom na tu činjenicu, prikazan je pregled temeljnih dokumenata Vijeća Europe o ljudskim i socijalnim pravima. Aktualni procesi u svijetu, kao što su globalizacija, starenje stanovništva, povećanje multikulturalizma, promjene u sustavima socijalne i zdravstvene zaštite te preraspodjela političke odgovornosti između različitih razina odlučivanja, predstavljaju izazove za budućnost socijalne Europe. Vijeće Europe usvojilo je 2000. godine Europsku strategiju socijalne kohezije, koja je revidirana 2004. godine. Na taj način socijalna se kohezija polako razvija u temeljni koncept stabilnog razvoja Europe. Socijalnu koheziju određuju elementi dobrobiti građana, kao što su pravičnost, dignitet, autonomija i participacija, zatim sfera života u kojima se ona ogleda (zaposlenje, stanovanje, zdravlje i sl.), društveni položaj ranjivih skupina kao što su manjine, migranti, djeca, te naposljetku, vrste akcija vlasti u cilju jačanja socijalne kohezije. Ciljevi Vijeća Europe u programu jačanja socijalne kohezije, između ostalog, uključuju razvijanje socijalne odgovornosti, investiranje u socijalna prava, poboljšanje kulture konzultacija i dijaloga te razvijanje povjerenja u zajedničku budućnost.

U drugom dijelu dana Gojko Bežovan otvorio je panel »Aktualnost društvene odgovornosti gospodarstva«. Društvena odgovornost gospodarstva u svijetu aktualizira se 1990-ih godina, dok se u Hrvatskoj ta ideja počinje značajnije razvijati nakon 2000. godine. Rezultati istraživanja »Uloga civilnog društva u jačanju kombinirane socijalne politike u Hrvatskoj« pokazuju da s gospodarstvom više surađuju ustanove i udruge, a manje centri za socijalnu skrb. Ta se suradnja uglavnom svodi na donacije u robi, novcu i uslugama te sponzorstva. Zabilježeni su i primjeri zapošljavanja korisnika socijalnih programa te je prepoznat sve veći broj gospodarskih subjekata koji sami iniciraju suradnju. Jedan od načina društveno odgovornog poslovanja je osnivanje zaklada koje imaju važnu ulogu katalizatora društvenih promjena. Središnji dio izlaganja bila je prezentacija Predraga Grubića iz Adris grupe, koji je govorio o zakladi Adris, primjeru uspješnog prakticiranja društveno odgovornog gospodarstva.

Posljednji dan konferencije zaključen je predavanjem Jurice Pavičića s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu na temu »Izazovi vođenja i upravljanja u organizacijama koje provode socijalnu politiku«. U prvom dijelu predavanja podsjetilo se na ključne izazove civilnog društva, definirane temeljem ranije provedenih istraživanja u Hrvatskoj. Neki od najznačajnijih problema su nedovoljna civilna angažiranost pojedinaca, koncentracija organizacija civilnog društva u gradskim sredinama, niska razina socijalnog kapitala, primjeri netolerancije unutar civilnog društva te nedovoljne financijske transparentnosti. Također, zamijećena je i selektivnost u medijskom praćenju rada organizacija civilnog društva. U drugom dijelu prezentacije naglasak je bio na menadžmentu i marketingu u organizacijama civilnog društva. Rezultati istraživanja pokazuju da većini hrvatskih organizacija nedostaje profesionalniji pristup u upra-

vljanju. Kada je riječ o marketingu, pozitivan je primjer da najveći broj organizacija civilnog društva promovira svoj rad i projekte, upravlja odnosima s javnošću te koristi direktni marketing. Većina ispitanih organizacija iskazala je potrebu za potporom u području neprofitnog marketinga i menadžmenta, tj. navedeno se nalazi pri vrhu iskazanih potreba za potporom i suradnjom.

Rasprava se, između ostalog, dotakla pitanja na koji način uključiti korisnike u upravljanje, mogućnostima javno-privatnog partnerstva te izazova u upravljanju neprofitnim organizacijama koje sa sobom nose proces pridruživanja EU-u.

Na konferenciji je, uz plenarna predavanja, održano i pet različitih radionica. Na radionici »Programi borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti« prikazana je analiza siromaštva i socijalne isključenosti u Hrvatskoj te su prezentirani nacionalni programi borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti i noviji, Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju. Također, govorilo se i o obilježjima lokalnih strategija za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Radionica »Socijalna slika« osvrnula se na europski kontekst i hrvatske uvjete u pristupu izradi socijalnih slika te na neka od istraživanja kvalitete života temeljem socijalnih indikatora.

U radionici »Socijalni marketing« definirana su temeljna načela i strategije te su dane korisne upute za uspješan neprofitni marketing.

Radionica »Strateško planiranje i menadžment« pružila je pregled osnovnih sastavnica strateškog planiranja, što uključuje definiranje vizije, temeljnih vrijednosti, misije i ciljeva organizacije te provedbe i evaluacije strateškog plana.

Na radionici »Razvoj zaklada lokalnih zajednica« razgovaralo se o karakteristikama takvih zaklada, o tome koje svrhe

one ispunjavaju te preduvjetima njihove održivosti. Prikazani su rezultati ranijeg istraživanja o mogućnostima razvoja zaklada lokalnih zajednica te je na kraju dat prijedlog programa za njihov daljnji razvoj.

Konferencija je pružila mogućnost praktičarima da na predavanjima i radionicama saznaju više o mogućnostima i prednostima kombinirane socijalne politike. Ne manje bitno, istraživači su kroz diskusiju sa sudionicima dobili zasigurno vrijedne informacije o kapacitetima i poteškoćama u provođenju kombinirane socijalne politike s kojima oni u radu svoje organizacije raspolazu i na koje nailaze. Sudionici konferencije izrazili su interes za nadolazeće aktivnosti unutar projekta te se očekuje uspješan nastavak suradnje.

Jelena Matančević

II. SIMPOZIJ MEDICINSKIH SESTARA O PALIJATIVNOJ SKRBI

Rijeka, 22.-23. studenog 2007.

U organizaciji Doma zdravlja Primorsko-goranske županije, Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Hrvatskog društva za hospicij/palijativnu skrb te Hrvatske udruge prijatelja hospicija održan je od 22. do 23. studenog 2007. u Rijeci u hotelu »Jadran« II. simpozij medicinskih sestara o palijativnoj skrbi s međunarodnim sudjelovanjem. Prvi takvog naziva održan je 2006. godine u Zagrebu.

Simpozij predstavlja dvostruku važnost za zdravstveni sustav i socijalnu skrb kako grada Rijeke, Primorsko-goranske županije, tako i cijele Hrvatske. Prvenstvena važnost odnosi se na sustav profesio-

nalizacije sestrinstva sustavom edukacije, profesionalnog usavršavanja i monopola na stručnu ekspertizu, a sekundarno u smislu posvete pozornosti nepravedno zanemaranom problemu moderne medicine – palijativnoj medicini. Istovremeno, korak je to bliže u realizaciji Zakona o zdravstvenoj zaštiti Republike Hrvatske iz 2003. godine u kojem stoji da svaki Dom zdravlja mora osigurati na svom području palijativnu skrb bolesnika (*Narodne novine*, br.121, čl.69) što do danas, četiri godine kasnije, nije realizirano.

Palijativnu skrb najbolje precizira definicija objavljena 2002. od strane Svjetske zdravstvene organizacije: »palijativna skrb je pristup kojim se bolesnicima suočenim sa smrtonosnom bolešću i njihovim obiteljima unapređuje kvaliteta života. Čini to sprečavanjem i olakšavanjem simptoma sredstvima ranog otkrivanja, procjene i liječenja boli, te olakšavanjem ostalih psihičkih, psihosocijalnih i duhovnih problema«¹. Mjesto gdje se pruža takva vrsta skrbi moderna je zdravstvena ustanova nazvana hospicij.

Palijativna medicina mnogo je šira i dublja od obične simptomatologije. Termin implicira holistički pristup bolesniku, što podrazumijeva ne samo fizičku dimenziju, nego i psihološku, društvenu i duhovnu zaokupljenost. Dostupnost palijativne skrbi mora se osnivati na potrebama i ne treba je ograničavati na tip bolesti, geografsku lokaciju ili socio-ekonomski status onoga koji takvu skrb treba.

Koliko je neupitna i neizbježna potreba za palijativnom skrbi danas, najbolje možemo pratiti kroz neke od preporuka formuliranih u aktu donesenom u studenom 2003. kao »Preporuke Povjerenstva ministara država članica Vijeća Europe o organizaciji palijativne skrbi«: »Palijativna

¹ Posjećeno 6. prosinca 2007. na mrežnoj stranici Svjetske zdravstvene organizacije: <http://search.who.int/palliative>